

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

УДК [82-94-055.2+82-94:355]:929

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.3.2/08>**Герасименко Н. В.**Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка
Національної академії наук України**Кулінська Я. І.**

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

БІОГРАФІЧНИЙ НАРАТИВ У СУЧАСНОМУ ЖІНОЧОМУ ЩОДЕННИКУ

У статті порушується проблема жіночих воєнних щоденників як різновиду жанру сучасного щоденника. Дослідниці опрацювали записи трьох авторок, в основу яких лягли екстремальні події їхніх біографій – перебування в полоні (В. Суботіна), в оточеному місті (О. Лазун) та межовий досвід цивільної людини, яка опинилася у воєнних реаліях (Л. Долик), проаналізували зміст записів, їхню форму через призму загальних вимог жанру. Науковиці дослідили особливості таких щоденникових текстів, вирізнили сталі й набуті ознаки й схарактеризували їх. У висновках зазначено, що головні вимоги жанру, як-от щоденний запис подій, з обов'язковим датуванням та хронологічною послідовністю відтворення переламних моментів життя автора, нарація від першої особи без складеного заздалегідь плану, максимальна щирість і відвертість у приватних питаннях, сповідальність, відсутність чіткого адресату, оцінювальність та ін., повністю дотримано у Лазун і Долик, тож їхні щоденники можна вважати традиційними, тоді як записи Суботіної тяжіють більше до мемуарів і табірної прози. Крім того, дослідниці торкнулися і змісту нотаток та стильової манери діаристок, відзначили їхню надмірну емоційність, спонтанність записів, часте вкраплення віршів, поетичні порівняння та яскраву образність. Спираючись на проведений аналіз, науковиці вважають, що авторки щоденників репрезентують війну у психоемоційному вимірі, через внутрішні переживання. Зокрема, розкривають в деталях, як війна знищує морально-етичні цінності мирного часу, повсякчас висвітлюють проблема впливу війни на душу людини. У висновках також артикулюється ідея, що всі три щоденники із зазначеними у них подіями: і всеукраїнського рівня, і приватного життя авторок, чий досвід можна трактувати як елемент суспільного, можуть слугувати его-текстами, свідченнями-документами про російсько-українську війну.

Ключові слова: его-документ, жанр, мемуари, екстремальний/воєнний досвід, Любов Долик, Валерія Суботіна, Олена Лазун.

Постановка проблеми. У часи переламних історичних подій і великих суспільних потрясінь одним із найзатребуваніших жанрів стає щоденник. Російсько-українська війна не стала винятком: і занотувати екстремальний досвід і свої рефлексії – фронтовий/перебування в окупації/ в полоні чи ув'язненні в російських тюрмах/ квазіреспубліках, або ж тилловий, але так само надзвичайний, бо здобутий вперше, досі намагається чимало українців. Сучасний літпроцес збагатився новими іменами і новими книжками.

У річищі воєнної літератури – і художньої, і документальної дедалі більше увиразнюються так звані жіночі тексти, і зокрема, щоденники. Згадаймо, приміром, «Приватний щоденник. Майдан. Війна...» (2015) Марії Матіос, «Життя P.S.» (2018) Валерії Бурлакової, «Лютий лютий 2022» (2022) Дар'ї Бурої та Євгенії Подобної, «Київська симфонія – 22» Ірен Роздобудько та ін.

Та, попри десятки виданих і презентованих таких щоденників, особливої зацікавленості ними літературознавців досі не спостерігалось, тож і об'єктом системного наукового аналізу ці

видання здебільшого не ставали. Згадувалися переважно в наукових розвідках, присвячених проблемі природи жанру та його жанрово-стильовим особливостям, або в побіжних журналістських матеріалах-оглядах.

Тож актуальність і важливість нашого дослідження очевидні й беззаперечні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретично-методологічною базою нашого дослідження стануть праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, присвячені становленню щоденникового жанру, визначенню його самостійності серед інших жанрів документальної літератури та його ознак. Це роботи Міхала Гловінського [20], Марії Голашевської [21], Дмитра Затонського [6], Ганни Мережинської [10], Тетяни Радзівської [12], Тетяни Бовсунівської [1] та ін.

Окрім цього, звертаємося і до сучасних фахових досліджень, передовсім йдеться про монографії Олександра Галича «Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи» [3], роботи «Мемуарно-автобіографічна проза ХХ століття : українська візія» Тетяни Черкашиної [17], наукові студії Катерини Танчин [16] та ін. Ці дослідження так само присвячені поступу щоденникового жанру, його окремішності/різновидом в ієрархії інших жанрів документалістики. Головно, фігурує думка про щоденник не як самостійний жанр, а як про один із головних (спільно з біографією та автобіографією) жанрів мемуаристики.

Грунтовними й такими, що заслуговують уваги, є й праці сучасних літературознавців, зокрема, Марти Варикаші, Ольги Матвєєвої, Анни Ільків, Ірини Горячок та ін. У цих дослідженнях представлені новітні дефініції щоденникового жанру, запропоновані нові класифікації, а також наведені й схарактеризовані впливи на жанр інших літературних явищ та наслідки таких процесів.

Вагомою та авторитетною складовою нашої роботи є дослідження літературознавців, чия сфера зацікавлень – сучасний та новітній літпроцес і, зокрема, воєнна література. Це, передовсім, наукові студії Марини Рябенко [13], Оксани Пухонської [11] та ін. Про наративи й проблематику, жанрово-художні особливості й типологізацію сучасного щоденника писали і ми теж [4; 22].

Методи дослідження, якими ми послуговуватимемося у нашій роботі, зумовлені об'єктом нашого дослідження. Насамперед, це історико-біографічний метод, оскільки усі щоденникові записи зазвичай – відбивають екзистенційний досвід наратора, найбільш вагомні події з його життєпису,

часто такі, які змінюють життя на «до» та «після». А також беремо на озброєння порівняльно-типологічний та зіставний методи, оскільки наявні жанрові ознаки необхідно зіставити з виданнями попередніх років, задля точного з'ясування традиційних і новонабутих прикмет.

У нашому дослідженні ми оперуватимемо традиційним визначенням щоденника, в якому він визначений «як «хронологічні, здебільшого датовані, записи від першої особи подій з життя того, хто робить ці записи та роздуми з приводу цих подій» [2].

Зауважимо також, що таке визначення перекується з наданим у «Літературознавчій енциклопедії», в якій щоденник, зокрема, пояснюють як «нотатки певного автора про події з життя, що викликали в нього сильне враження, спонукали до їх фіксування, переважно датовані, викладені від першої особи у хронологічній послідовності» [18, с. 592–593] та польським Словником літературознавчих термінів, де щоденник потрактовано як «автобіографічний літературний жанр, у якому автор описує події з власного життя» [19].

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – опрацювати щоденники, написані жінками, вирізнити, проаналізувати і схарактеризувати жанрові особливості цих записів, ввести поняття так званого жіночого щоденника у загальний контекст студій щоденникового жанру.

Матеріалом досліджень є щоденники «Нотатки на полях війни» (2022) Любові Долик, «Щоденник моєї війни» (2022) Олени Лазун, «Полон» (2024) Валерії «Нави» Суботіної.

Виклад основного матеріалу. У основі щоденників усіх трьох авторок – репрезентація війни з різних ракурсів: полону В. Суботіної, облоги Чернігова О. Лазун та з виміру далекого тилового міста Л. Долик.

Тексти в усіх трьох – гетерогенні і оприявнюють досвід двох цивільних жінок і однієї, у минулому цивільної, а нині «азовки», що опинилися в екстремальних обставинах. Події, викладені в щоденниках, подані у двох площинах: реалістичній – це нова дійсність, що постала після 24 лютого 2022 року, і власне, стала зав'язкою, точкою відліку нових реалій і межового досвіду, та ментальній – ті ж самі події нової дійсності, але потрактовані через призму духовного.

«Нава» – колишня військовичка-прикордонниця, була в складі пресслужби полку «Азов» і разом з іншими бійцями вимушено здалася в «почесний» полон після наказу вищого керівництва вийти з заводу «Азовсталь» в оточеному

Маріуполі – для збереження життів наших бійців. З моменту доправлення «азовців» в Оленівку і починається розповідь Суботіної, потому вона змінюється на тему перебування у Таганрозькій тюрмі (майже рік) і завершується історією повернення в Україну після обміну.

Увесь щоденник «Нави» – це описи тюремного життя та побуту з його щоденними допитами (з побиттям, світлом ламп в обличчя, фальшуванням інформації, вигадуванням неіснуючого складу злочину і подальшим незаконним ув'язненням), катуванням: «Когось б'ють гумовими дубинками, когось електрошокерами. Нам задирають руки, ставлять у розтяжки. Комусь з дівчат погано, хтось непритомніє, я це чую» [15, с. 106], нелюдськими умовами утримання, граничним дефіцитом їжі й води, а також постійним приниженням (одягання власноруч мішка на голову й стояння обличчям до стіни камери, коли входять тюремники, щоденне примусове виконання гімну росії чи радянських пісень тощо), дезінформацію й намагання російських силовиків зламати психологічно. І спробам авторки опиратися, вистояти – не піддатися, не накласти на себе руки, не обмовити товаришів, залишитися й повернутися людиною з гідністю.

У «Щоденнику моєї війни» О. Лазун викладені події з 24 лютого й по 25 травня 2022 року – період, коли Чернігів був у блокаді, та деякий час потому. Авторка – описує день за днем життя своєї родини з двома дітьми, сином-підлітком і дворічною донькою в підвалі, в якому сім'я, разом з багатьма іншими, ховалися від російських обстрілів. Кожен запис стосується перебування в блокадному місті, у сконструйованій новій дійсності – з пошуками харчів і води, з готуванням їжі без газу, з лікуванням хворих без медикаментів, з обмеженим пересуванням, з нульовою гігієною. Натомість з новонабутими навичками «Ми вчимося розрізняти, хто стріляє. Чоловік каже, що розуміє вже, коли гатять москалі, а коли наші відповідають [9, с. 55] та у нових масштабних декораціях «тепер наш будинок позначений війною. Дірка в стіні, перебіта газова труба, здерта з дерева кора. А в повітрі замість весни – запах газу» [9, с. 36].

Щоденниковий текст Л. Долик архітектонічно складається з кількох пластів – найбільший реалістичний уособлює нову воєнну дійсність – з військовиками на вулицях, ракетними обстрілами мирних українських міст, внутрішніми переселеннями з окупованих рф міст та ін. Оці всеукраїнські події авторка нотує щоденно, додаючи до кожного запису ще й власні рефлексії.

Ще один пласт, докладно виписаний у «Нотатках...» – побутовий, це записи із життя звичайної родини, але в критичних обставинах, це нотатки про чоловіка й доньку, про внуків і колег на роботі, про повсякденні справи – порання на кухні, вечері й обіди, випікання великодніх пасок тощо.

Так само тема сім'ї і побуту є провідною і в «Щоденнику...» О. Лазун: докладні розповіді про страви, які спожив кожен член сім'ї, про специфіку життя в підвалі, і оця така надмірна увага до деталей засвідчує, передовсім, бажання жінки абстрагуватися від нових реалій – з обстрілами, вибухами, смертями й страхами. І намагання дотримуватися статичного контексту, тобто звичного штибу життя з його правилами у змінній реальності – дієвий спосіб для обох авторок позбутися, хай і тимчасових паніки й хаосу в душі, традиційний побут і клопоти повсякдення – це ефективний засіб не впасти у відчай й не втратити здорового глузду. Тому Л. Долик так ретельно описує вимішування тіста й випікання великодніх пасок, це стає сакральним дійством, бо символізує як «маленьке світле воїнство», що здатне перемогти темряву.

Третій вагомий пласт «Нотаток...» – фаховий. Л. Долик – відома поетка, тому її щоденниковий текст рясно помережаний верлібрами, часто новини чи коментарі, міркування чи висновки так само набувають у записах віршованої форми. І цей пласт – своєрідна творча майстерня письменниці, бо в майбутньому можуть стати об'єктом літературознавчих студій. Також є чимало роздумів авторки про роль письменника у часи суспільних зламів і випробувань, про його авторитет у народі, а, за потреби, й духовне лідерство, про вагу Слова в цілому.

Майже однаковим за наповненням усіх трьох щоденників є ментальна площина: життя поділяється на «до» і «після», відбувається переосмислення і трансформація традиційних суспільних і власних цінностей, себе і своєї ролі, а також людей поруч (родини, друзів, побратимів) в новій дійсності, особливо у таких замкнених локаціях як в'язниця чи підземелля. І те, що здавалося вагомим у довоєнний час, стає марнотою марнот після великих випробувань: «Неважливими стали багато речей. Як ми вдягнені, і чи взагалі чистий одяг. Не обов'язково митися кожного дня, і байдуже, чи від тебе смердить. Їсти можна все» [5, с. 44]. Таким думкам суголосна і Л. Долик «Не свариться мама з сином – нема тих проблем, за які варто сваритися. Обоє ховаються у підвалі. Уже не переживає колежанка, як поговорити з учителькою доньки про навчання. Усе дистанційно, колежанка

з донькою виїхали за кордон. Вже я не доскіплююся до чоловіка, що залишив немиту тарілку у мийці. Радію, що поїв. Радію, що він є» [5, с. 249].

І питання матеріального зрештою поступається духовному, бо діаристики (а разом з ними й тисячі сімей) усвідомлюють важливість сімейних і людських стосунків, які віднині трактуватимуться як особлива цінність: «Війна оголила справжні потреби та цінності людини. ... <> Ми тривалий час не їздили до моїх батьків в Конотоп. Боялись заразитися. Моя мама сімейний лікар, і оті всі хворі через неї проходять. Тепер думаю – яка то дурість!!!» [9, с. 55].

Чільними мотивами рефлексій стають і віра в Бога/втрата віри, а також одвічні біблійні питання зради, кривосвідчення, наклепу й обмовлення. Одразу зауважимо, що ці теми порушені в усіх трьох щоденниках – однак репрезентовані по-різному.

У «Щоденнику моєї війни» – збережена абсолютна віра в Бога, у Його милість і справедливість, це той Всесвіт-Абсолют-Вищий суд, який обов'язково винагородить за правду і покарає за скоєне зло. Саме тому авторка молиться і уповає на Господа як на єдиний і можливий порятунок: «Тільки молишся. Молитва рятує» [9, с. 30].

Певні претензії за випробування для України – війну, закидає Творцеві і Л. Долик у «Нотатки на полях війни», однак досить швидко поступається: «Уперше з початком війни стала казати «Дякую». Мала страшну претензію до Бога. Сповідь полегшила мій стан. Священник сказав, що в трудних моментах варто людині поміркувати, поговорити з Богом» [5, с. 249].

Найбільший злам у сприйнятті віри відбувається в «Нави» у російському полоні в Оленівці: «а християнський Бог, як завжди йому це було притаманне, дивився і мовчав. Мовчав і дивився, що з того вийде...» [15, с. 21]. Оце розчарування приводить у подальшому аж до внутрішнього бунту авторки й непокори, бо, спостерігаючи кривду й несправедливість на землі, вона дорікає Всевишньому: «... ну, якого ж біса тут відбувається? ... <> Хороші люди гинуть, Боже. Хороші люди сидять в тюрмах. А ти там займаєшся незрозуміло чим. Ти неуважний. Не роби так більше» [15, с. 84].

Частина щоденникових текстів – це роздуми про людську природу, скажімо, чому одні люди в критичних обставинах стають колаборантами, а інші – навпаки, йдуть боронити державу добровольцями, погоджуються на смерть, але не стають навколішки, чого одні жертвують життям, ряту-

ючи інших, натомість у частини відбувається розлюднення, коли готові битися за шмат ковбаси, як-от: «жінки побили чоловіка. Побили через те, що він пропускав без черги бійців тероборони. Пропускав, і через те черга майже не просувалася. Побили мужика до крові. Повалили на землю і били ногами» [9, с. 79]. Тут війна для діаристок – це своєрідний лакмусовий папірець і zarazом катарсис, бо через потрясіння оприявнює сутність людини, її справжні думки й наміри, запускає досі неактивні риси характеру й глибини.

Спільним у щоденниках «Нави», О. Лазун і Л. Долик є психологічний вимір, внутрішні відчуття й бачення війни: «Коли чую вибухи – шлунок стискається так, наче його хто вузлом зав'язав. І цей стан пружини, яку стисли, не відпускає ні на хвилину. Коли сьогодні летіли на Чернігів бомби та ракети, я наче залякла. Обхопила голову руками і так сиділа увесь час, поки гупало вибухівкою об землю...» [9, с. 38], а війна, за авторкою «Щоденника...» – «не має кольорів. Вона безбарвна і брудна» [9, с. 3].

Про колір війни, а точніше її атрибутів – ракет, згадує у своїх «Нотатках...» і Л. Долик, щоправда, в неї він сріблясто-сірий, колір вічності й позачасся «а там летить смерть. Срібляста сигара ужедесь понад Левандівкою...» [5, с. 255].

У записках О. Лазун та Л. Долик чітко простежується і етапи сприйняття неминучого тобто заперечення, гнів, торг, депресія і зрештою, прийняття: «Нині до мене дійшло, я нарешті зрозуміла – є війна. Вона поруч ... Свідомість нарешті перестала пручатися» [5, с. 249].

Схожі емоції вирують і на сторінках «Щоденника моєї війни» – звістка вдосвіта про війну, розгубленість і нав'язливі думки, страхи і відчай – і зрештою подолання ситуації «люди мовчки снують вздовж будинку. Оглядають збитки. Ніхто не плаче. Ніхто не кричить» [9, с. 36], а потому – лють і ненависть до агресора.

Висновки. Таким чином, після розв'язання терористичної війни росії проти України в 2014 році, а особливо після повномасштабного нападу 24 лютого 2022 – щоденник став одним із найпопулярніших і затребуваніших жанрів, оскільки багато українців прагнули зафіксувати свій екстремальний досвід – участі в бойових діях, перебування на окупованих територіях, у російському полоні чи блокадному місті й порятунку звідти; досвід війни у сприйнятті мирного жителя так само можна назвати межовим.

Тож в основу щоденників трьох авторок і покладено сторінки їхньої біографії, події при-

ватного життя й персонального досвіду: перебування в полоні В. Суботіної «Нави», життя у блокадному місті О. Лазун та досвід цивільної людини, яка вимушено опинилася в реаліях війни Л. Долик.

У «Нотатках на полях війни» та «Щоденнику моєї війни» наявні традиційні ознаки щоденникового жанру – це хронологічний і послідовний, щоденний запис подій, які сталися щойно, у теперішньому часі, без жодних переказів минулого; усі записи – датовані, і саме їхня фіксація формує загальну структуру обох авторських щоденників, оскільки складеного наперед плану такої побудови у щоденниках як жанру – нема; оповідь, як і має бути, здійснена від першої особи.

Дещо інша структура в «Полоні» В. Суботіної – датованість тут зазначена посеред тексту, а не на початку, сам щоденник структурований розділами, кожен з яких має назву і загалом має вигляд сюжету – із зав'язкою, розгортанням подій та фіналом, і головне – створений він після повернення авторки з російської неволі, створений з пам'яті, а не одразу після пережитого. Таким чином, є підстави говорити про наявність у жіночому сучасному щоденнику традиційного щоденника (О. Лазун, Л. Долик) і мемуарів (В. Суботіна).

Варто зазначити й те, що «Полон» В. Суботіної є сенс можемо розглядати і в контексті табірної прози, найголовніші ознаки якої схарактеризувала Надія Колошук [7, с. 182].

Спільним усіх трьох щоденників є той факт, що війна репрезентована авторками, передовсім,

через їхні внутрішні переживання: нараторки звертаються до цього в своїх записах, розкриваючи в деталях, як війна знищує морально-етичні цінності мирного часу, як здатна розлюднити через руйнування, смерті й біль, повсякчас порушуються проблема впливу війни на долю й душу поколінь в цілому.

Війна для О. Лазун і Л. Долик – насамперед, відбувається у психоемоційному вимірі, саме тому в їхніх текстах так багато кольорів, відчуттів, спонтанних емоцій та гіпертрофії останніх, а у Л. Долик, окрім усього, ще й з частими вкрапленнями віршів, поетичними порівняннями і яскравою образністю; емоції у цих авторок загалом стають інструментом пізнання нової дійсності; відвертість і щирість, почасти сповідальність у розповідях про виживання максимально граничні, ці теми в колишньому, довоєнному часі, здебільшого, вважалися б неетичними (приміром, питання гігієни родини чи внутрішніх стосунків з рідними), а тому навряд чи фігурували б у розмовах, хай навіть і приватних.

Разом із тим, усі три видання можуть слугувати свідченнями про злочини російської армії і стати важливими документами після завершення російсько-української війни, бути вже зараз голосом тих, хто змушений мовчати: «Сподіваюся, що буду почута не лише я, а й всі ті, хто зараз говорити не має можливості. Полонені, що мовчать там, у російських тюрмах. Я так хотіла, перебуваючи там, щоб хтось говорив за мене...» [15, с. 253].

Список літератури:

1. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2009. 519 с.
2. Волков А., Даровська І. Щоденник або Журнал. *Лексикон загального і порівняльного літературознавства*. Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 625–628.
3. Галич О. Українська документалістика на зламі тисячоліть : специфіка, генеза, перспективи : монографія. Луганськ : Знання, 2001. 246 с.
4. Герасименко Н. Сучасна воєнна проза : жанрово-стильова типологія. *Слово і Час*. 2023. № 3. С. 35–49.
5. Долик Л. Нотатки на полях війни. *Вічність трива цей день. Художні хроніки війни*. Тернопіль : Джура, 2023. С. 242–266.
6. Затонский Д. Сцепление жанров : (место автобиографии, мемуаров, дневника в становлении и жизни современного романа). *Жанровое своеобразие прозы Запада*. Киев : Наукова думка, 1989. 272 с.
7. Колошук Н. Табірна проза в парадигмі постмодерну : монографія. Луцьк : РВВ Волинського ДУ ім. Лесі Українки «Вежа», 2006. 500 с.
8. Кулінська Я. Щоденниковий жанр у контексті сучасної української воєнної прози (на матеріалі творів М. Матіос «Приватний щоденник. Майдан. Війна...», А. Куркова «Щоденник Майдану та Війни», О. Мамалуя «Військовий щоденник» та ін.). *Science and Education a New Dimension. Philology*, VIII(72), Issue: 241, 2020. С. 30–33. Nov. www.seanewdim.com
9. Лазун О. Щоденник моєї війни. Чернівці, 2022. 140 с.
10. Мережинська Г. Деякі підсумки вивчення мемуарно-автобіографічної прози. *Радянське літературознавство*. 1986. №10. С. 43–50.
11. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті : монографія. Київ : Академвидав, 2018. 304 с.

12. Радзівська Т. Щоденник як різновид комунікативної діяльності. *Текст як засіб комунікації*. Київ : АН НАНУ, 1993. С. 145–178.
13. Рябченко М. Екстремальні свідчення в сучасній літературі : особливості художньо-документальних наративів полонених в Криму та на Сході України. *Nalnowsza slowianska literatura i kultura popularna*. 2019. С. 37–45.
14. Станчишин В. Емоційні гойдалки війни. Роздуми психотерапевта про війну. Київ : Віхола, 2023. 288 с.
15. Суботіна В. «Полон». Харків: Фоліо, 2024. 254 с.
16. Танчин К. Щоденник як форма самовираження письменника : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06. Тернопіль, 2005. 20 с.
17. Черкашина Т. Мемуарно-автобіографічна проза ХХ століття : українська візія : монографія. Харків : Факт, 2014. 380 с.
18. Щоденник. *Літературознавча енциклопедія* : у двох томах. Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т.2. С. 592–593.
19. Dziennik. *Słownik terminów literackich*. URL: <https://www.bryk.pl/slowniki/slownik-terminow-literackich/69082-dziennik> (дата звернення: 17.07.23).
20. Głowiński M. Powieść a dziennik intymny w tegoż : *Prace wybrane*. Kraków, 1997. Т. 2 : *Narracje literackie i nieliterackie*, pp. 65–84.
21. Gołaszewska M. Poetyka factuit: Szkic o pogranicza estetyki i teorii literatury. Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk; Łódź : Zakład Narodowy imienia Ossolińskich ; Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1984. 68 p.
22. Kulinska Y., Gerasimenko N., Koval O., Redkina O. Diary in modern Ukrainian literature : varieties of the genre. *Linguistics and Culture Review*. URL: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1546> (дата звернення: 20.03.25).

Gerasimenko N. V., Kulinska Ya. I. BIOGRAPHICAL NARRATIVE IN A CONTEMPORARY WOMEN'S DIARY

The article touches upon women's war diaries as a kind of contemporary diary genre. The researchers studied the entries of three authors, based on extreme events in their biographies – being in captivity (V. Subotina), in a besieged city (O. Lazun), and the borderline experience of a civilian who found herself in military realities (L. Dolyk), analysed the content of the entries and their form through the prism of the general requirements of the genre. The researchers studied the features of such diary texts, identified the permanent and acquired features, and characterised them. The conclusions state that the main requirements of the genre, such as a daily record of events, with mandatory dating and chronological sequence of the authors' life stories, and a first-person narrative without a pre-drawn plan maximum sincerity and frankness in private matters, the absence of a clear addressee, evaluative nature, and other requirements are fully met by Lazun and Dolyk, so their diaries can be considered traditional, while Subotina's entries are more akin to memoirs and camp prose. The researchers also touched upon the content of the diarists' notes and stylistic style, noting their excessive emotionality, spontaneity of their entries, frequent interspersal of poetry, poetic comparisons, and vivid imagery. Based on the analysis, the scholars believe that the diarists represent the war in the psycho-emotional dimension, through their inner experiences. In particular, they describe in detail how the war destroys the moral and ethical values of peacetime, and constantly highlight the problem of the war's impact on the human soul. The conclusions also articulate the idea that all three diaries, with the events they describe, both at the national level and in the private lives of the authors, whose experience can be interpreted as an element of the public, can serve as ego-texts, testimonies and documents about the Russian-Ukrainian war.

Key words: ego-document, genre, memoirs, extreme/war experience, Valeria Subotina, Olena Lazun, Lyubov Dolyk.